

Sveučilište u Zagrebu Grafički fakultet

APSTRAKTNI EKSPRESIONIZAM

Likovna i grafička kultura 2

Eva Iličković

Zagreb, travanj 2024.

Sadržaj

1. Uvod	3
2. Povijesni kontekst	4
3. Ključne karakteristike	5
4. Glavni predstavnici	7
5. Utjecaj i nasljeđe	9
6. Zaključak	10
7. Izvori	11

1.Uvod

Apstraktni ekspresionizam, razvijen u SAD-u tijekom 1940-ih i 1950-ih, označio je značajan preokret u povijesti umjetnosti. Povezan s umjetnicima poput Jacksona Pollocka, Marka Rothka i Willemma de Kooninga, naglasak je stavljen na spontanost, individualnost i emocionalnu izražajnost, suprotstavljajući se ranijim pravcima koji su više naglašavali realizam i formalnu kompoziciju. Pokret je odrazio poslijeratno vrijeme, nudeći umjetnicima način izražavanja traume, tjeskobe i nade. U tom kontekstu, apstraktni ekspresionizam nije bio samo estetski stil, već i kulturni fenomen koji je omogućio introspektivno istraživanje i komunikaciju. Umjetnici su eksperimentirali s novim tehnikama i materijalima, uključujući stvaranje velikih

platna i korištenje inovativnih tehnika poput kapanja boje, čime su postali dio svog rada. Njihova djela su nastojala prenijeti univerzalna osjećanja i stanja uma, postajući relevantna za širu publiku. Apstraktni ekspresionizam je također promijenio percepciju i vrijednost umjetnosti, dok su umjetnici postali heroji kulture, a New York zamijenio Pariz kao središte umjetničkog svijeta. Razumijevanje ovog pokreta zahtijeva kontekstualizaciju unutar šireg društvenog, kulturnog i političkog okvira tog vremena.

2.Povijesni kontekst

Apstraktni ekspresionizam se pojavio u kontekstu poslijeratne Amerike, tijekom vremena velike društvene i kulturne promjene. Nakon Drugog svjetskog rata, umjetnici su tražili nove načine izražavanja svojih osjećaja i ideja, često reagirajući na traume rata i političke tenzije Hladnog rata. New York je postao središte umjetničke avangarde, zamijenivši Pariz kao glavni grad svjetske umjetnosti. Ovaj pomak doveo je do razvoja „New York School“ umjetnika, koji su eksperimentirali s novim tehnikama i stilovima.

Convergence, Jackson Pollock 1952.

3. Ključne karakteristike

2.1. Automatizam i Spontanost

Apstraktni ekspresionisti su često koristili tehnike automatizma, inspirirane nadrealizmom, kako bi omogućili nesvjesnom umu da se izrazi na platnu. Ova metoda je rezultirala djelima koja su bila spontana i neplanirana. Automatizam podrazumijeva stvaranje bez prethodnog razmišljanja ili planiranja, dopuštajući umjetnicima da se prepuste trenutku i svojoj unutarnjoj kreativnosti. Ovaj pristup omogućio je oslobađanje od tradicionalnih tehnika i konvencija, pružajući slobodu za izražavanje neizravnih misli i osjećaja. Primjeri automatizma mogu se vidjeti u djelima Jacksona Pollocka, čija tehnika

kapanja boje odražava potpunu spontanost i nekontroliranost pokreta.

2.2. Velika Platna

Umjetnici apstraktnog ekspresionizma često su radili na velikim platnima, što im je omogućilo da se fizički uključe u proces slikanja, koristeći cijelo tijelo u stvaranju umjetnosti. Rad na velikom platnu omogućio je stvaranje monumentalnih djela koja su dominirala prostorom i izazivala snažan vizualni dojam na promatrača. Velika platna su također omogućila umjetnicima da eksperimentiraju s kompozicijom i formom na način koji nije bio moguć na manjim formatima. Ova fizička uključenost u proces slikanja može se vidjeti u djelima Willema de Kooninga, čiji energični potezi četkom i široki zamasi stvaraju dinamične i moćne slike.

2.3. Naglasak na Procesu

Za apstraktne ekspresioniste, proces stvaranja bio je jednako važan kao i konačno djelo. Pokreti četke, kapanje boje i drugi fizički tragovi na platnu bili su svjedočanstvo kreativnog procesa. Umjetnici su često dokumentirali svoj radni proces, naglašavajući važnost trenutka stvaranja i fizičkog angažmana. Proces je postao performativan, pri čemu su gledatelji mogli gotovo osjetiti energiju i intenzitet s kojima su umjetnici radili. Barnett Newman, na primjer, koristio je jednostavne vertikalne linije ("zipove") koje su bile rezultat promišljenih i pažljivo izvedenih poteza, naglašavajući meditativni aspekt stvaranja.

2.4. Emocionalna Intenzivnost

Djela apstraktnih ekspresionista često su imala snažan emocionalni naboj, reflektirajući osobna stanja i duboke unutarnje svjetove umjetnika. Koristili su boju, liniju i oblik kako bi prenijeli složene emocije. Ova emocionalna intenzivnost bila je ključna za apstraktni ekspresionizam, jer je umjetnicima omogućila da komuniciraju svoja najdublja osjećanja i stanja uma bez oslanjanja na figurativne elemente. Mark Rothko, na primjer, poznat je po svojim velikim obojenim pravokutnicima, čije su boje često imale duhovni i emocionalni učinak na promatrača, stvarajući iskustvo introspekcije.

4. Glavni Predstavnici

7.1. Jackson Pollock

Poznat po svojoj tehnici "kapljanja" (drip painting), Pollock je stvorio neke od najpoznatijih djela apstraktnog ekspresionizma. Njegova metoda uključivala je kapanje i prskanje boje na platno postavljeno na podu, čime je stvarao dinamične i složene kompozicije.

7.2. Mark Rothko

Rothko je poznat po svojim velikim, obojenim pravokutnicima koji su bili zamišljeni kao meditativna iskustva za promatrača. Njegova djela često su imala duhovni i emocionalni učinak, s bojama koje su se činile da zrače i pulsiraju.

Orange and yellow, Mark Rothko 1956.

7.3. Willem de Kooning

De Kooning je kombinirao figuraciju i apstrakciju, stvarajući snažne, energične slike. Njegova serija "Žene" jedna je od najpoznatijih u ovom stilu, spajajući agresivne poteze četke s prepoznatljivim ženskim likovima.

Interchange, Willem de Kooning 1955.

7.4. Barnett Newman

Newman je poznat po svojim velikim, monokromatskim platnima s vertikalnim trakama koje je nazivao "zipovima". Njegova djela istražuju ideje o prostoru, boji i transcendenciji.

5. Utjecaj i Nasljeđe

Apstraktni ekspresionizam imao je dubok utjecaj na razvoj suvremene umjetnosti. Ovaj pokret otvorio je put mnogim kasnijim umjetničkim stilovima i pravcima, uključujući minimalizam, pop art i konceptualnu umjetnost. Također je

promijenio percepciju umjetnika u društvu, dajući im ulogu kulturnih heroja i pionira. Umjetnici apstraktnog ekspresionizma proširili su granice onoga što umjetnost može biti, uvodeći nove tehnike, materijale i pristupe. Njihov naglasak na individualnom izrazu i emocionalnoj istinitosti postao je temelj za mnoge kasnije umjetničke prakse.

Utjecaj apstraktnog ekspresionizma vidljiv je u radu brojnih umjetnika koji su slijedili. Minimalisti poput Donalda Judda i Agnes Martin razvili su stilove koji su se usredotočili na jednostavnost forme i redukciju do esencijalnih elemenata, ali su zadržali apstraktni pristup i emocionalnu dubinu svojih prethodnika. Pop art umjetnici kao što su Andy Warhol i Roy Lichtenstein koristili su apstraktne tehnike u kombinaciji s popularnim slikama i komercijalnim ikonama, čime su stvorili most između visoke umjetnosti i popularne kulture.

6. Zaključak

Apstraktni ekspresionizam predstavlja jedan od najvažnijih i najutjecajnijih pokreta u povijesti umjetnosti 20. stoljeća. Njegov naglasak na spontanosti, emocionalnoj izražajnosti i inovativnim tehnikama promijenio je način na koji promatramo i razumijemo umjetnost. Iako nije bez svojih kontroverzi i

kritika, nasljeđe apstraktnog ekspresionizma nastavlja inspirirati umjetnike i ljubitelje umjetnosti diljem svijeta.

7.Izvori

- Hrvatska enciklopedija

(<https://enciklopedija.hr/clanak/apstraktni-ekspresionizam>)

-Fineberg, Jonathan. Art Since 1940: Strategies of Being. Thames & Hudson, 2000.

(<https://www.scribd.com/document/618758074/Fineberg-Art-Since-1940-3rd-Ed-CAA>)

-Anfam, David. Abstract Expressionism. Thames & Hudson, 1990.

(<https://archive.org/details/abstractexpressi0000anfa/page/8/mode/2up>)